

Reformy Marie Terezie a Josefa II.

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

Mgr. Lubomír Nenička, Ph.D.
Katedra ekonomie a veřejné správy

572
STARÉ MĚSTO
PRAHA 1

Odkaz Marie Terezie

Správní reformy

Iniciátor Fridrich Vilém Haugwitz

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- Byl ustaven nový orgán spojené finanční a politické správy, a nový soudní úřad.
- Zároveň byla zrušena Česká dvorská kancelář i staré zemské úřady (místodržitelství a česká komora).
- Byla zřízena státní kancelář – předchůdce ministerstva zahraničí
- Reforma se nevztahovala se na uherské království.

- Byla inspirována pruským vzorem a reagovala na dopady probíhajících válek.

Sedmiletá válka (1756-1763)

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVÍNĚ

- Další reformy byly iniciovány vzhledem k finančním problémům monarchie v době pokračujících bojů o Slezsko (sedmiletá válka).
- Byla ustavena **státní rada** jako poradní orgán pro správu vnitřních věcí. Dále byla opět rozdělena politická a finanční agenda.
- Byla reformována finanční správa – mj. vznikla Dvorská účetní komora (předchůdce dnešního NKÚ).
- Byla opět reorganizována zemská správa.

Berní (daňové) reformy

- V polovině 18. století byl dokončen první tereziánský katastr – evidoval půdu i měšťanské domy.
 - Druhý tereziánský katastr evidoval i vrchnostenskou půdu.
 - V polovině 80. let se utvářel josefinský katastr – evidoval všechnu zemědělskou půdu (měla podléhat jednotné dani).
-

Josef II. (1780-1790) Od r. 1765 císař a spoluvladař své matky

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KÁRVINĚ

- Pokračoval v reformní vládě své matky
- Snažil se zmodernizovat a zefektivnit řízení státu
- Za jeho vlády pokračovala centralizace a byrokratizace

Toleranční patent a zrušení nevolnictví

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Legalizoval některá protestantská vyznání a pravoslaví.
 - Rozhodl také zrušit kláštery, jejich majetek měl být použit k financování církevní správy.
 - Poddaní mohli svobodně uzavírat sňatky, dávat děti na řemesla či na studia (vrchnostenská správa zachována).
-

Nové správní reformy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Koordinaci práce mezi centrálními úřady byl pověřen **tajný kabinet**.
 - Politická a finanční správa byla znovu sloučena ve spojeném dvorském úřadě.
 - **Morava a Slezsko byly sloučeny v jeden správní celek**, řízený moravkoslezským guberniem v Brně v čele s moravským zemským hejtmanem.
 - Bylo reorganizováno soudnictví a transformována policejní správa – **byla ustavena policejní ředitelství v Praze, Brně a v Opavě**.
-

Změny krajské správy

SLEZSKÁ
UNIVERZITA
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- V polovině 18. století byla **postátněna krajská správa**, hejtmani se stali placenými úředníky.
 - Byrokratizace pokračovala i za Josefa II., pravomoci krajských úřadů byly za jeho vlády zvýšeny.
 - Čechy byly nově rozděleny do 16 krajů, na Moravě zůstalo 6 krajů a ve Slezsku 2.
-

- Došlo k reorganizaci městských rad – **část radních měla mít částečně univerzitní vzdělání** a začala být placena.
- V roce 1784 byla **sloučena 4 pražská města** (Staré Město Pražské, Malá Strana, Hradčany a Nové Město Pražské).
- Proměnou prošla samotná městská správa – ve velkých městech vznikly **magistráty**.
- V jejich čele stanul primátor s dvěma náměstký.

Nové kategorie měst

**SLEZSKÁ
UNIVERZITA**
OBCHODNĚ PODNIKATELSKÁ
FAKULTA V KARVINĚ

- Větší města řízená profesionalizovaným magistrátem.
 - Menší města ve společné správě městských rad a magistrátů.
 - Ostatní města řízená obecními staršími a purkmistrem.
-

- Dopady válek se staly impulsem k přijetí reforem veřejné správy podle pruského vzoru, které měly posílením **byrokratizace** zefektivnit její fungování.
 - Na centrální úrovni byly především reformovány orgány finanční správy.
 - V rámci reforem byly mj. zrušeny stávající zemské úřady. Prosazovaly se také **snahy o postátnění městské správy**.
 - Za Josefa II. došlo opět k dočasnému sloučení politické a finanční správy, a ke spojení Moravy a Slezska do jednoho celku.
 - V první polovině 80. let byl také ustaven **nový orgán městské správy – magistráty**.
-